

Бровченко А. К.,
*кандидат психологічних наук, доцент,
старший викладач кафедри спеціальної педагогіки і
психології та інклюзивної освіти
Харківської гуманітарно-педагогічної академії*

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ- ДЕФЕКТОЛОГІВ ЯК СКЛАДОВА ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зміна соціально-економічних умов на сучасному етапі розвитку суспільства призвели до інновацій у професійно-педагогічній освіті. Суспільство, що стрімко змінюється та постійно набуває нових якостей, потребує фахівців високої кваліфікації, здатних на більше, ніж просте засвоєння фактів та наступне їх використання у практичній діяльності. Здобувачі освіти, отримуючи педагогічну освіту, здатні засвоїти хоч і достатньо великий, але все ж обмежений об'єм наукової інформації, який до того ж дуже швидко застаріває, незважаючи на інерційність системи освіти у ставленні до інновацій. Тому серед якостей і навичок, які визначають їх успішність як професіоналів, на перший план виходять навички роботи з інформацією та здатність до творчого вирішення проблем. Найбільш затребуваними стають не просто висококваліфіковані фахівці, а ті, що проявляють високу здатність самостійно орієнтуватися у потоці мінливої інформації; здатні порівнювати, аналізувати, узагальнювати знаходити кращі варіанти рішень, тобто проводити дослідження у конкретних галузях знань [5].

Педагогічна праця – це насамперед творча праця. Без певної підготовки майбутніх педагогів-дефектологів до творчої, професійної діяльності неможливо говорити про високий рівень їх професіоналізму та конкурентоспроможності.

Діяльність педагога-дефектолога є поліфункціональною і передбачає інтеграцію загальнопедагогічної та професійної культур, тому випускник повинен мати загальнокультурні, професійні та спеціальні компетенції. Саме ґрунтовна загальноосвітня та професійна підготовка дає широту загального та професійного кругозору, здатність орієнтуватися та гнучко вбудовуватись у нові соціально-економічні, технологічні та організаційні ситуації, мобільно освоювати новий зміст та форми освіти. У цьому контексті дедалі більше усвідомлюється необхідність посилення загальноосвітнього та теоретичного професійного фундаменту підготовки педагогів, що мають працювати з дітьми із особливими освітніми потребами, які особливо потребують індивідуальних підходів та ефективних стратегій навчання. Дослідження у галузі дефектології дозволяють розробляти та вдосконалювати методики роботи з такими учнями, враховуючи їх потреби та особливості. Крім того, наукова діяльність у цій сфері сприяє збагаченню знань про різноманітні

порушення розвитку та способи їх корекції, сприяючи подальшому розвитку спеціальної освіти.

Пріоритетними завданнями підвищення якості підготовки майбутніх педагогів-дефектологів стають: активне використання інноваційних способів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти; сучасних педагогічних, інформаційно-комунікаційних технологій; організація науково-дослідної діяльності здобувачів, що дає можливість самовираження, спрямованої на вияв ними ініціативи, творчості, активного пошуку. При цьому науково-дослідна робота будується таким чином, що вона сприяє оновленню і прийняттю інноваційних змін на основі збереження та примноження традицій систем вітчизняної спеціальної освіти та світового досвіду, спонукає здобувачів освіти до постійного саморозвитку, соціальної та професійної мобільності, орієнтує у суміжних сферах діяльності [3].

Практика показує, що часто випускники педагогічних спеціальностей не бажають працювати за обраним фахом, їх може цікавити не професія, а лише диплом про вищу освіту, студенти старших курсів не завжди відзначають у себе практичну готовність до професійної діяльності, і, відповідно, великий відсоток здобувачів освіти (як тих, хто тільки почав навчання, так і старшокурсників) не вважають важливим та необхідним займатися науковою роботою, навіть якщо вони орієнтовані на практику саме у спеціальній освіті. Дослідники означеної проблеми та просто викладачі, що працюють з майбутніми педагогами часто відзначають недостатній рівень готовності майбутніх фахівців до творчого виконання професійних функцій, нестандартного рішення проблем, які виникають у освітньому процесі. Недооцінка наукового підходу до вирішення професійних завдань і не завжди належна готовність до наукової роботи та оволодіння її методикою майбутніми педагогами дозволяє дійти висновку про те, що у підготовці педагогічних кадрів все ще не повністю використовується потенціал науково-дослідної діяльності, хоча проблема ця не ігнорується науково-педагогічною спільнотою і достатньо широко обговорюється [6].

Про великі можливості навчально-дослідницької та науково-дослідної роботи у підготовці педагогічних кадрів написано багато робіт, проведено достатньо досліджень. Проте, її стан, організація та особливості ставлення до неї самих здобувачів освіти в умовах вищої школи не у всьому відповідають очікуваним результатам.

Серед причин означеного явища дослідники називають особливості усталених підходів до використання можливостей наукової роботи здобувачів освіти, що орієнтовані перш за все на предметне навчання і недооцінюють особистісне спрямування освіти, що концентрується на формуванні особистості майбутнього педагога [2]. Деякі дослідники відмічають відсутність у закладах вищої освіти системи поетапного включення студентів молодших курсів до науково-дослідної роботи. Традиційна практика активного залучення студентів до науково-дослідної діяльності лише на старших курсах заважає формуванню у них надійних дослідницьких навичок, а також недооцінює потенціал студентів молодших курсів, що порушує

питання про сутність, зміст, структуру, педагогічні умови та механізми формування готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної діяльності з самого початку їх навчання у закладі вищої освіти. Важливо з'ясувати, яким чином можна ефективно запровадити процес підготовки студентів до наукової роботи, а також як забезпечити відповідну методичну підтримку даної діяльності.

Здобувачі освіти старших курсів, як правило, стикаються з численними проблемами при виконаннях наукових досліджень через недостатність не стільки знань методології педагогічного дослідження, які вони отримують у відповідному курсі, що вивчається ними ще на першому курсі, а скоріш через брак практичної експериментальної дослідницької роботи. Тому залучати до науково-дослідної діяльності здобувачів освіти потрібно у перші роки навчання, що зумовлюється безліччю аспектів: по-перше, це сприяє поглибленому вивченню фундаментальних наук, розвитку навичок роботи з науковими джерелами, уміння знаходити дискусійні проблеми, які потребують свого вирішення, а також наближатися до спроб самостійного практичного вирішення поставлених питань; по-друге, це дозволяє виявити інтерес до дослідницької роботи та розвивати пізнавальні та творчі нахили здобувачів; по-четверте, сприяє встановленню більш тісного наукового спілкування з викладачами.

Розвиток науково-дослідницького підходу у закладах вищої освіти не лише оновлює зміст та значення навчальних дисциплін, а й підказує нові форми, засоби та методи проведення освітнього процесу [1]. Науково-дослідна діяльність здобувачів освіти – майбутніх педагогів-дефектологів є органічним поєднанням та продовженням навчальної роботи та ефективним засобом об'єктивного впливу, реалізації науково-дослідних здібностей, активізації пізнавальної діяльності, які стануть у нагоді у подальшій професійній роботі.

Аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти є важливою складовою освітнього процесу, сприяє підвищенню якості професійної підготовки та розвитку творчих здібностей студентів, розширює їх кругозір, виховує потяг до самоосвіти [6]. Процес дослідження є цінністю як в освітньому, так і в особистісному сенсі, тому необхідно вдосконалювати підходи до науково-дослідної роботи, щоб зробити його більш цікавим і продуктивним.

Мета полягає у тому, щоб так організувати роботу з першого курсу, щоб здобувачі набували позитивної мотивації і до навчальної, і до наукової праці. Наявність позитивної мотивації стимулює пізнавальну активність, самостійність у виборі та рішенні спочатку навчально-дослідних, а потім і науково-дослідних завдань. Досвід показує, що у процесі виконання якісно організованої науково-дослідної роботи підвищується рівень самостійності студента, звичайно ж, не без участі викладача, який, будучи керівником та організатором, поступово стає радником та консультантом. Це сприятиме не лише глибшому розумінню проблем спеціальної педагогіки та психології,

але й впровадженню нових методів і технологій у педагогічну практику, що дозволяє краще відповідати потребам учнів з особливими освітніми потребами. Такий підхід створює певні передумови для подальшого професійного зростання та вдосконалення методик роботи з дітьми, що мають порушення розвитку.

Список використаних джерел:

1. Крушельницька О. В. *Методологія і організація наукових досліджень студентів: навч. посіб.* Київ : Кондор, 2003. 192 с.
2. Повідайчик О. С., Повідайчик М. М. Основні підходи до науково-дослідницької роботи студентів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота* 2017. Вип. 1 (40). С. 216-218.
3. Прошкін В. Основні підходи до визначення поняття «науково-дослідна робота студентів». *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Вип.2(5). 2009. С.114-117.
4. Райхман Є. Науково-дослідна робота майбутніх магістрів педагогічної освіти як педагогічний феномен. *Вісник Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія. Педагогічні науки»*. 2015. №1(9). С.164-170.
5. Семакова Т. Науково-дослідницька робота як шлях формування професійної компетентності викладача. *Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві*. 2012. Вип. 1(1). С.124-127.
6. Синевич І. С. Науково-дослідна робота студентів як складова професійної підготовки майбутніх педагогів. *Український психолого-педагогічний науковий збірник : наук. журн.* 2016. №8 (08). С. 148-155.
7. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. *Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 6-те вид., переробл. і доповн.* Київ : Знання, 2008. 310 с.

Шамралуєк О. Л.,

*кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-методичної роботи
Вищого професійного училища №25 м. Хмельницького*

ПАРТИЦИПАТИВНИЙ ПІДХІД У МЕТОДИЧНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Невід'ємною складовою освітнього процесу у закладі професійної освіти є методична робота, яка спрямована на розвиток педагогічної майстерності педагогів та підвищення якості підготовки